

Г.В. СУШКО, студент, НТУ «ХП», Харків

ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ЯК ЗАСІБ ДОДАТКОВОГО НАДХОДЖЕННЯ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

В даній статті проводиться пошук шляхів зниження трансакційних витрат, спосіб його застосування та можливі наслідки.

В данной статье проводится поиск путей снижения трансакционных затрат, способ его применения и возможные следствия.

The aim of this work is to find the ways of reducing transaction costs, the method of its application and the possible consequences.

Ключові слова: корупція, сплата податку, трансакційні витрати сплати податків, податкова служба, державний бюджет.

Вступ

Всім добре відомо, що найбільшу долю у формуванні державного бюджету України та будь – якої іншої країни становлять податкові надходження. Адже, податкові збори – найважливіше джерело надходжень у державний бюджет, за допомогою якого утримується державний апарат на належному рівні. Саме тому, корупція в податковій сфері є дуже небезпечним явищем, яке є актуальним для багатьох країн світу і стимулює велику кількість досліджень цього питання [1, 2].

Та, нажаль, процедура сплати податків у сучасній Україні ускладнена чисельними бюрократичними процедурами, проходження яких потребує від платників податків додаткових витрат – трансакційних витрат сплати податків. Вони зв'язані з втратою часу на реєстрацію, заповнення певної сукупності документів, при чому без відповідних знань про дану процедуру, а також простою в безкінечних чергах, оскільки процедура відбувається на певне число місяця і у відповідних установах, які знаходяться, як правило, в різних частинах міста, де збирається велика кількість підприємців [3].

Але, логічно, що кожен платник намагатиметься мінімізувати свої витрати, навіть, якщо він сумлінно прагне сплатити податки та інші збори. Він буде намагатися зменшити витрати часу та обробки інформації, витрати проведення контролю та прийняття рішень, а також юридичного захисту виконання покладених на нього обов'язків [4].

Постановка задачі

Нашою головною метою є пошук шляху зниження транакційних витрат сплати податків. Додатково метою являється визначення користі для платника податку, державного бюджету та працівника податкової служби після його застосування.

Методологія

Для дослідження причин виникнення корупції у податковій сфері та пошуку шляхів зниження транакційних витрат сплати податків нами використовується інструментарій неінституціональної економічної теорії.

Результат

Припустимо, існує певний платник «П», що постійно сплачує податок «N», який пов'язаний з транзакційними витратами сплати податків «Тп»..

Сукупні загальні витрати платника, зв'язані зі сплатою податків, можна зобразити у вигляді наступної формули:

$$E = N + T_p, \quad (1)$$

В даному випадку існують ненульові транзакційні витрати сплати податків, які іноді досягають величезних значень.

З метою мінімізації транзакційних витрат сплати податків платник податків може сплатити хабар працівнику податкової служби, внаслідок чого, він зможе знизити рівень транзакційних витрат сплати податків.

Тоді, дана ситуація матиме таке математичне тлумачення:

$$E = N + T_p * k + B + R * v, \quad (2)$$

де, k – введений нами коефіцієнт, що відображає рівень зміни транзакційних витрат сплати податків, в даному випадку приймає найменшого значення;

B – хабар, який сплачує платник;

R – штрафна санкція у випадку виявлення правоохоронними органами факту хабарництва;

v – вірогідність такого виявлення.

Але цей спосіб зниження транзакційних витрат є доволі ризиковим для платника у зв'язку з появою відповідальності за хабарництво в розмірі « $R*v$ ».

Для мінімізації транзакційних витрат сплати податків та відповідної мінімізації корупції в органах податкової служби, уряд може ввести певний офіційний платіж для прискорення податкового процесу (необов'язковий) «п», за умови сплати якого з'являється можливість уникнення простоїв у чергах, втрати часу на реєстрацію, помилок при заповненні документів та інших факторів, що збільшують рівень транзакційних витрат.

В результаті, загальні витрати платника податків будуть відображатись у вигляді наступної формули:

$$E = N + T_{\text{п}} * k + n, \quad (3)$$

В даному випадку коефіцієнт «k» відображає долю зменшення рівня трансакційних витрат сплати податку внаслідок введення даного офіційного платежу, що вказує на зменшення рівня « $T_{\text{п}}$ », в той час як відповідальність за хабарництво відсутня. Саме тому, ця модель буде безпечною та економічно ефективною для платника податку.

Вагомим позитивним наслідком, на нашу думку, є те, що окрім економії для платника податків « $T_{\text{п}}*(1-k)$ », існує додаткове надходження « n » до державного бюджету. Саме тому, дуже важливим питанням є вибір цього офіційного платежу, оскільки у випадку, якщо розмір « n » буде перевищувати трансакційні витрати сплати податків, платнику податків не буде сенсу користуватися цією «послугою». Це можна зобразити у вигляді нерівності:

$$n > T_{\text{п}} * (1 - k), \quad (4)$$

З іншого боку, якщо даний офіційний платіж буде замалим, то спостерігатимуться незначні надходження до державного бюджету.

З метою підвищення зацікавленості працівника податкової служби у даній процедурі запропоновано встановити частку державного службовця від платежу « n » у розмірі « p ». Тоді, прибуток державного бюджету « PR_s » від даної сплати податку складатиме:

$$PR_s = N + n * (1 - p), \quad (5)$$

А загальний прибуток працівника податкової служби:

$$PR_t = S + p * n, \quad (6)$$

де, S – встановлена заробітна плата

Загальну схему нашої моделі зображено на рис.

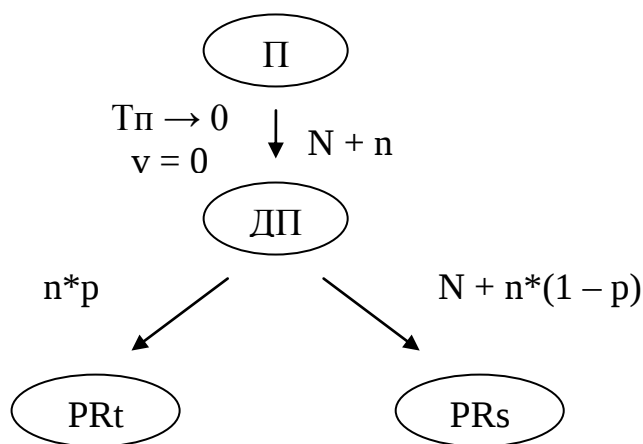

Рис. – Наслідок застосування офіційного платежу для прискорення податкового процесу «n»

Висновок

Таким чином, ми прийшли до висновку, що для зниження рівня трансакційних витрат та зменшення податкової корупції в органах державної податкової служби необхідне відрегулювання механізму сплати податків за допомогою введення офіційного платежу для прискорення податкового процесу.

Вагомим позитивним наслідком від внесення такого платежу є збільшення надходжень до державного бюджету. При цьому, для підсилення мотивації виконання більшого об'єму роботи працівниками органів податкової служби ми пропонуємо ввести оплату пропорційну об'єму виконаної роботи, що на нашу думку, може стати чинником зменшення корупції в Україні.

Список літератури: 1. *Mokhtari M.* Tax Collection, Transfers, and Corruption: the Russian Federation at the Crossroads / M. Mokhtari, I. Grafova // Экономический журнал ВШЭ. – 2003. – Т.7, №1. – С.3–19. 2. *Никитин С.* Теневая экономика и налогообложение / С. Никитин, М. Степанова, Е. Глазова // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – №2. – С.24–30. 3. *Сушко Г. В.* Трансакційні витрати як чинник податкової корупції / Г.В. Сушко // Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: тези Міжнар. наук.-теор. конфер. студ. і аспірт., 14-15 квітня 2011р.: у 2-х ч. /ред. кол. Л.Л. Товажнянський, О.Г. Романовський. – Харків: НТУ «ХПІ», 2011. – Ч.1. - С.256. 4. *Dalman C. J.* The Problem of Externality / C. J. Dalman // The Journal of Law and Economics. – 1979. – Vol22, № 1.

Надійшло до редколегії 21.12.2011